

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

สิทธิชุมชนในการจัดการป่าชุมชนของชุมชนเวียงดั่ง
ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน

นายกิตติศักดิ์ ชลศิริ

ปริญญา

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองและการปกครอง)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ดร.ไพลิน ภูจินาพันธุ์

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง สิทธิชุมชนในการจัดการป่าชุมชนของชุมชนเวียงดั่ง ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดการป่าชุมชนโดยใช้แนวคิดสิทธิชุมชน แนวคิดป่าชุมชน แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน และแนวคิดชุมชนเข้มแข็ง มาศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ กลุ่มทุน และชุมชนเวียงดั่งในการจัดการป่าชุมชน รวมทั้งศึกษากลไกหรือแนวทางที่นำไปสู่การสร้างชุมชนเข้มแข็ง วิธีการศึกษา เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้เอกสาร (Documentary Research) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า กระบวนการจัดการป่าชุมชนของชุมชนเวียงดั่งเกิดจาก การที่ภาครัฐมีนโยบายในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มทุนเอกชน และชุมชนเวียงดั่งก็เป็นชุมชนหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายดังกล่าวคือ กรมพัฒนาที่ดินได้เข้ามาปรับสภาพพื้นที่ป่าเพื่อเปลี่ยนเป็นพื้นที่การเกษตร โดยให้ชาวบ้านสามารถเข้ามาจับจองพื้นที่ทำกิน และเป็นการเปิดโอกาสหรือช่องทางให้กับกลุ่มนายทุนภายนอกพื้นที่ ได้แก่ นายทุนสวนส้ม เข้ามาจับจองพื้นที่ในชุมชนได้ ซึ่งส่งผลให้พื้นที่ป่าของชุมชนเวียงดั่งเกิดความเสื่อมโทรม นำมาสู่ความขัดแย้งและการต่อสู้ระหว่างกลุ่มนายทุนสวนส้มกับประชาชนในชุมชนเวียงดั่ง จนเป็นผลให้เกิดการรวมตัวในการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดั่ง เพื่อสร้างแนวทางในการดูแล รักษา พื้นที่ป่าชุมชน

วิธีการหรือกลยุทธ์ในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง ตามแนวคิดสิทธิชุมชนของชุมชนเวียงดั่ง คือ การสร้างสำนึกในการเป็นเจ้าของที่ต้องร่วมกันดูแล รักษาป่าชุมชน โดยการส่งเสริม หรือเปิด

โอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน สร้างแรงจูงใจ หนุนเสริมให้คนในชุมชน เล็งเห็นประโยชน์ของพื้นที่ป่าชุมชน ที่ส่งเสริมการดำรงชีวิต วิถีตามวัฒนธรรมของชุมชน และ ปัจจัยสำคัญคือ บทบาทผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถกระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดความสามัคคี และเห็นคุณค่าในทรัพยากร ภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น การวางแผนทางในการสืบสานแนวคิดและ กิจกรรม โดยการนำกลุ่มเยาวชนให้เข้ามามีบทบาท ในกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าของชุมชน เพื่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนเวียงคั่งประสบความสำเร็จในการจัดการป่าชุมชนคือ การเรียนรู้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างชาวบ้านกับกลุ่มนายทุนสวนส้ม ทำให้ชาวบ้านเห็นคุณค่าของสิทธิชุมชน ที่เชื่อว่า ชุมชนมีสิทธิในการจัดการ และสามารถดูแล รักษาป่าชุมชนของตนเองได้

จากผลการศึกษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า รัฐและชุมชนต้องสร้างความร่วมมือ โดยรัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุน และชุมชนเป็นผู้สร้างแนวทางการอนุรักษ์ป่าชุมชน บนพื้นฐานของวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของชุมชนแต่ละชุมชนที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะการสร้างชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืนนั้น ต้องอาศัยการทำกิจกรรมร่วมกันของชุมชน และถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการป่าชุมชน การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมให้กับกลุ่มเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

Thesis Title	Communal Rights in the Communal Forestry Management of Wiang Dong Community, Wiang Sub - district, Fang District Chiang Mai Province
Author	Mr. Kitisak Chonsiri
Degree	Master of Arts (Political Science)
Thesis Advisor	Lecturer Dr. Pailin Phuweenaphan

ABSTRACT

Purposes of this thesis are 1.) to study the community's implementation of the concept of community's right, community's forest, community's participation, and the community's strengthening, for the management of the Wiang Dong's community forest, 2.) to analyze the relationship between government sectors, private sectors, and the community, and 3.) to study the procedures for the enhancement of community's strength. The research methodologies for this thesis are comprised of the qualitative research, documentary research, participation observation, together with the in-depth interview.

Result of the research revealed that the locals are suffered by the government's natural resources management policy under the economic concerns which serves only the private sectors. The obvious case is the policy of the Land Development Department for the transformation of forest to the farm land, then allow the locals (as well as the private sectors) to utilize those land for any agricultural purposes. Hence, numbers of the misuse of the land by the investors, such as the commercialized tangerine farming, are considered the caused the severe damaging to the community's forest, as well as the conflict between the locals and the investors. However, the conflict has also enhanced the formation of the Wiang Dong Community's Forest Protection Group which generated the rules and regulations for the utilization and conservation of the forest.

To reach the purpose for the formation of the strong Wiang Dong community, the following strategies have been initiated and implemented ; the enhancement of the collective value for the protection of community forest which require the public participation, the enhancement of the community's awareness on the value of the community forest which support of local's way of life and traditions, and the enhancement of the role of strong leaders who could build up the community's unity, as well as the awareness of locals' intellectual in forest conservation. To support the sustainable strong community, the promotion of new generation's participation in forest conservation is also considered another success factors. What the locals learned from the experience of encountering with the tangerine farming investors has raised them the awareness of the value of community's rights in self management for the protection of their community's forest.

Finally, this thesis would like to propose some suggestions as the enhancement for the cooperation between the government and the community. Government, as the more powerful party, should play the role as the foster body. The community, as the local stakeholder, should build up the guideline for the conservation of community forest in accordance with the local intellectual throughout the formation of strong community, the public participation in community's activities, and the transferring of local knowledge for the management of community forest which is the continually way to conserve and transfer the local intellectual to the next generation.